

VELENÍ

DĚLOSTŘELECKÉ DIVIZI

V článku rozeberu možnosti různého způsobu využití štábu dělostřelecké divize, která byla přidělena vševojskové armádě. Rozbor spočívá v ujasnění úlohy a místa divize v boji a operaci, zásad použití divize a způsobů i možností velení divizi.

Dělostřelecká divize je prostředkem k posílení prvosledových vševojskových armád a vytváření podmínek pro získání palebné převahy nad nepřítelem na rozhodujícím směru. Celkové počty děl, jejich bojové možnosti, organizační struktura a systém velení divizi vytvářejí předpoklady pro kvalitní posílení prvosledových divizí dělostřelectvem. Současně umožňuje ponechat v rukách velitele armády další prostředky pro uplatnění jeho vlivu podle potřeby konkrétní situace.

Posílení prvosledových vševojskových divizí dělostřeleckými brigádami dd, zejména divizí na směru hlavního úderu armády, umožňuje vytvářet silné divizní dělostřelecké skupiny o 4 i více oddílech. Jejich úkolem je účastnit se spolu s armádními prostředky boje o palebnou převahu nad nepřítelem, dezorganizovat velení, ničit živou sílu a palebné prostředky nepřítele v útočném pásmu divize, zúčastnit se boje s radioelektronickými prostředky nepřítele a plnit další úkoly ve prospěch divize.

Nejvýkonnější palebné prostředky, které přidělil nadřízený velitel, si ponechává zpravidla velitel armády v přímé podřízenosti s cílem vytvořit armádní dělostřeleckou skupinu (ADS), popř. podskupiny, nebo armádní raketometnou skupinu (ARMS). Zatímco úkolem podskupin je plnit úkoly v pásmu jedné divize, vytvoření ADS i ARMS bude podmíněno možnostmi plnit palebné úkoly ve prospěch více prvosledových divizí na směru hlavního úderu armády. K úkolům armádních skupin patří zejména boj o palebnou převahu ničením prostředků jaderného napadení taktického významu, umlčování a ničení dělostřelectva nepřítele, dále dezorganizace velení nepřítele umlčováním míst velení a radioelektronických prostředků, boj s nepřátelskými zálohami, popř. umlčování dalších důležitých cílů armádního významu.

Hlavní zásady bojového použití dělostřelecké divize v boji a operaci

Bereme-li v úvahu úlohu armády ve frontové operaci, hodnotu nepřítele v pásmu armád a hodnotu dalších palebných prostředků nadřazeného v pásmu armády, můžeme dle použít buď k posílení jedné vševojskové armády prvního sledu celou divizí a vytvoření mohutného uskupení dělostřelectva na rozhodujícím směru útoku frontu, anebo rozdělit divizi mezi vševojskové armády prvního sledu v závislosti na úloze a místě těchto armád ve frontové operaci.

V prvním případě bude mít velitel armády k dispozici 4 posilové a jednu organickou dělostřeleckou brigádu. Rozdělení a uskupení dělostřelectva v rámci této armády se bude řídit obdobnými zásadami jako u frontu. Raketometnou brigádu (rmb) si ponechá velitel armády v přímé podřízenosti jako ARMS. Z 1—2 brigád, zejména kanónů 130 mm, vytváří zpravidla ADS a 2—3 brigádami může posílit divize prvního sledu.

V druhém případě armádu na směru hlavního úderu frontu posílíme 2—3 brigádami (dělostřeleckou divizí bez 1—2 brigád), další pak jednou či dvěma. Velitel armády tedy bude disponovat 3—4 popř. 2—3 dělostřeleckými brigádami (včetně organické). Raketometná brigáda zůstává zpravidla opět v rukách velitele armády jako ARMS, zbývající brigády můžeme rozdělit takto:

- jednu brigádu pro vytvoření ADS (nemůžeme vyloučit případ, že ADS nebude vytvořena);

- ostatní brigády pro posílení prvosledových divizí; pokud nebude vytvořena ADS, můžeme rozdělit mezi prvosledové divize hodnotu 2—3 brigád.

Štáb dělostřelecké divize přechází k té armádě, ke které byl přidělen nebo u které je většina brigád divize.

Velení dělostřelecké divizi

V závislosti na způsobu použití, zejména na variantě rozdělení divize mezi prvosledové armády a uskupení v rámci armády, může velitel a štáb dle plnit funkci velitele a štábu ADS, nebo stát mimo uskupení dělostřelectva a řídit brigády divize bez ohledu na jejich přidělení a zařazení do skupin, jako jejich organická řídicí složka.

V případě, kdy je vytvořena ADS, které velí velitel divize, dojde k uplatňování velitelských a řídicích povinností velitelem a štábem dle ve dvou rovinách — v plném velení skupině a ve velení ostatním brigádám dle, které jsou mimo skupinu.

Při velení skupině plní velitel a štáb divize povinnosti podle řádů (např. Děl-1-1). Patří k nim zejména:

- organizovat průzkum, topograficko-geodetickou a povětrnostní přípravu jednotek a útvarů skupiny, vyhodnocovat celkovou situaci vojsk a předvídat její vývoj;

- shromažďovat údaje potřebné pro velení skupině v boji;

- nepřetržitě znát rozmístění a stav podřízených jednotek a útvarů, počty děl, množství munice, a to do dělostřeleckého oddílu v to;

- plánovat a řídit bojovou činnost podřízených, zejména palebnou činnost a manévry;

- včas předávat úkoly podřízeným, zpracovávat a předávat předběžná nařízení, písemné bojové rozkazy a nařízení a organizovat součinnost;

- organizovat zabezpečení bojové činnosti podřízených jednotek a útvarů, zejména OPZHN;
- plánovitě organizovat místa velení, spojení, utajení velení jednotkám a útvarům skupiny;
- zpracovávat a předkládat nadřízenému náčelníkovi RVD armády hlášení a informovat podřízené velitele a štáby o situaci;
- kontrolovat plnění bojových úkolů.

Velení ostatním brigádám divize mimo ADS spočívá v organizaci a řízení materiálně technického, týlového a zdravotnického zabezpečení těchto brigád, v kontrole plnění úkolů, řízení manévru při změně podřízenosti mezi armádami nebo mezi divizemi armády, jejíž ADS divize vytváří.

K zabezpečení nepřetržitosti velení skupině i ostatním brigádám organizuje divize pevné spojení s náčelníkem RVD armády i frontu a organickými brigádami a uvnitř skupiny.

V případech, kdy se ADS nevytváří nebo kdy ADS velí velitel a štáb některé z brigád, zůstává veliteli a štábu dle jako základní úkol organizovat a řídit materiálně technické, týlové a zdravotnické zabezpečení organických brigád.

Využití štábu dělostřelecké divize, jestliže nevytváří štáb ADS

Štáb divize nemusí vždy vytvářet štáb ADS. Velitel dle je pak se svým štábem na velitelském stanovišti divize, popř. na předem stanoveném velitelském stanovišti, které se rozmisťuje na úrovni velitelských stanovišť prvosledových divízi (kolem 15 km od předního okraje), v blízkosti některého z armádních míst velení. Z tohoto stanoviště řídí útvary a jednotky divize do rozhodnutí o úkolu divize.

Jestliže štáb divize nebude tvořit štáb ADS, může plnit úkoly, které odpovídají možnostem štábu, zejména jeho personálnímu obsazení, technickému vybavení, odbornému zaměření a možnostem spojovacích prostředků. K takovým úkolům můžeme zařadit např.:

- zúčastnit se v součinnosti se štábem RVD armády (frontu) plánování, organizace a použití dělostřelectva při průlomu připravené obrany nepřítele, při protipřípravě, při zasazování druhých sledů armády (frontu), při protiúderu apod.;

- vytvořit záložní štáb RVD armády s úkolem být připraven převzít jeho úkoly při velení RVD armády nebo vytvořit základ pro vybudování nového štábu RVD;

- plnit samostatně dílčí úkoly ve prospěch RVD armády nebo frontu, spojené s manévrem, přeskupením, přebíráním útvarů a svazků RVD do podřízenosti armády (frontu) nebo s mobilizací a výstavbou nových útvarů a svazů dělostřelectva apod.

1. Posouzení možností štábu dělostřelecké divize

Základní možnosti štábu divize jsou dány zejména jeho organizační strukturou, počtem sil a prostředků a kvalitou jednotlivých prvků jeho organizace. V článku rozeberu jen ty složky štábu, které jsou významné z hlediska jeho zaměření.

V čele velitelství divize stojí velitel se svým ZVP a PO. Pro zvolený cíl článku vidím i významnou úlohu ZVT a ZT divize s jednotkami materiálního a technického zabezpečení.

Náčelník štábu řídí štáb, do kterého patří zejména operační skupina (3 důstojníci) a náčelník průzkumu a dále organizační skupina a odborní náčelníci (SN, náčelník topografické služby, ženijní a chemický náčelník). Kromě nich jsou ve štábu další skupiny, obvyklé pro tento stupeň velení.

Náčelníkovi štábu dále podléhá velitelská baterie, která je složena z počtářského družstva, hospodářského družstva, průzkumné čety o dvou družstvech, vybavených dělostřeleckými pohyblivými pozorovatelnami, z rádiové čety (5 středních rádiových stanic) a spojovací čety (4 radioreléové stanice), dále z pořádkové a strážní čety a automobilní čety (8 Ao, 4 ANTS, 6 AŠ, 4 PV-5, 2 PV-3).

Můžeme říci, že jde o silný dělostřelecký štáb, který za předpokladu potřebné kvalitní odborné úrovně může vytvořit podmínky pro splnění i velmi náročných organizačních úkolů. Má i dostatečnou materiálně technickou základnu pro takovou práci.

Při posuzování možností štábu divize je však třeba počítat s tím, že část těchto prvků bude vždy zaměřena k plnění základního úkolu, kterým je organizace a řízení materiálně technického, týlového a zdravotnického zabezpečení organických dělostřeleckých brigád, sledování a kontrola plnění úkolů těmito brigádami, řízení jejich manévru při přeskupování nebo při změně podřízenosti. Tento úkol si bude vyžadovat nejen pozornost hlavních funkcionářů divize, ale zejména značného úsilí složek technického a týlového zabezpečení a spojovacích jednotek štábu.

Dále je třeba vidět, že na počet a odborné zaměření příslušníků štábu mají největší vliv technické a zabezpečující složky, zatímco podíl operačních složek je nižší.

Můžeme tedy říci, že štáb dd z hlediska řízení bojových jednotek dělostřelectva je silnější než štáb RVD vševojskového svazku a přibližně odpovídá úrovni štábu RVD vševojskové armády.

2. Využití štábu dělostřelecké divize k významným úkolům dělostřelectva armády

Štáb RVD vševojskové armády, které byla dd přidělena, může s výhodou využít části štábu divize k pomoci při plánování, organizaci a řízení bojové činnosti dělostřelectva při těchto akcích:

- plánování a organizace dělostřelecké přípravy a podpory při průlomu připravené obrany nepřitele;
- plánování a organizace dělostřelecké protipřípravy v obranné operaci armády;
- plánování a organizace dělostřelecké přípravy (palebného přepadu) a podpory druhosledových svazků, zasazovaných jak k rozvíjení úspěchu v útočné operaci, tak i k protiúderu v obraně;
- řízení bojové činnosti uskupení dělostřelectva, vytvořeného k likvidaci obklíčených útvarů a svazků nepřitele;
- řízení dělostřelectva v jiných významných obdobích operace, spojených s jeho soustředováním na samostatných směrech nebo k zvláštnímu cíli (od-

rážení protiúderu nepřítele, podpora boje části sil armády na samostatném směru, násilný přechod vodního toku, podpora boje taktického výsadku apod.).

Důležitým předpokladem splnění takových úkolů je vysoká odborná úroveň, zejména schopnost řídit dělostřelectvo na operačním stupni velení. Tento předpoklad je nutné budovat již v mírových podmínkách, při cvičení, velitelských zaměstnáních i v samostatné přípravě jednotlivých příslušníků štábu divize. Součástí této přípravy by měla být i společná zaměstnání se štáby RVD armád.

Způsoby použití štábu divize mohou být různé. Např. převzetí veškerých povinností, vyplývajících ze zadaného úkolu a jejich relativně samostatné plnění vyčleněnou skupinou štábu divize. Odlišným způsobem je začlenění jednotlivých funkcionářů štábu divize do práce štábu RVD armády podle odbornosti. Nevylučuji ani kombinaci obou způsobů. Za nejracionálnější považuji spolupráci příslušníků obou štábů, neboť rozdělením povinností na více příslušníků lze zkracovat čas, lépe využít kvalifikaci funkcionářů, pracovišť i materiálního vybavení štábu RVD armády. Další předností je skutečnost, že nedojde k narušení metodiky práce štábu RVD i vševojskového štábu armády.

Základní složkou při plnění uváděných úkolů se stane operační skupina štábu divize, řízená náčelníkem štábu nebo velitelem. Poněvadž půjde zpravidla o úkol krátkodobý, bude účelné oprostít tuto skupinu od jiných úkolů. Je však pravděpodobné, že dělostřelecké brigády divize budou plně využívány právě v těchto akcích a tak jejich řízení se bude organicky začleňovat do řízení celého uskupení dělostřelectva. Takovým způsobem se může operační skupina plně zhostit i povinností, které vyplývají ze základního úkolu řízení všech brigád divize.

Operační skupina se může zapojit do práce štábu RVD armády jak v oblasti plánování a organizace, tak i řízení vojsk. Je však efektivnější ponechat řízení vojsk štábu RVD armády a skupinu využít pro palebné plánování a manévry.

Další významný podíl práce bude připadat na náčelníka průzkumu. V této oblasti můžeme přistoupit k odpovídající dělbě práce mezi oběma funkcionáři průzkumu a to tak, že sběr informací o nepříteli a řízení orgánů dělostřeleckého průzkumu zůstane zcela v rukách náčelníka průzkumu štábu RVD armády. Půjde zejména o to, aby byl zachován jednotný záměr jejich použití, aby byly využity dříve získané návyky, vztahy, metody a zkušenosti a aby byly vyloučeny možné časové ztráty, které vznikají při předávání velení. Pokud jde o povětrnostní přípravu, můžeme její organizaci a řízení pro danou akci svěřit náčelníkovi průzkumu divize.

Na účelné považují takové rozdělení povinností, kdy náčelník topografické služby divize převezme celou organizaci topograficko-geodetické přípravy akce. Tím podstatně zúží náplň povinností náčelníka průzkumu RVD armády, který se tak může plně věnovat otázkám průzkumu nepřítele. Takové rozdělení je možné jen v případě dokonalé připravenosti náčelníka topografické služby divize na podobný úkol.

Vzhledem k tomu, že štábu divize zůstává povinnost materiálně technicky a týlově zabezpečit brigády, bude účelné složky technického a týlového zabezpečení i s řídicími orgány využívat jen v omezené míře (např. k organizaci přísunu dělostřelecké munice apod.).

Zvláštní úlohu sehrává velitel divize a náčelník štábu. Pro plnění všech dalších úkolů štábu divize bude správné, aby alespoň jeden z těchto funkcionářů zůstal na velitelském stanovišti (PVS) divize a dále řídil zbývající část

štábu. Nemůžeme ani zamítnout názor, aby zůstali na štábu oba, neboť zde budou jejich schopnosti efektivněji využity k velení brigádám. Náčelník štábu při tom může převzít část povinností, které patří operační skupině, nebo k tomu využít příslušníků organizační skupiny. V případě, kdy štáb divize dostane samostatný úkol, je však přítomnost velitele nebo náčelníka štábu při plnění úkolu nezbytná.

3. Využití štábu dělostřelecké divize jako záložního štábu RVD armády

Tento velmi důležitý a náročný úkol nelze úspěšně splnit bez dlouhodobé, cílevědomé a plánovitě přípravy již v mírových podmínkách. Štáb dělostřelecké divize se totiž ve své praktické činnosti zaměřuje zejména na otázky použití jednotek a útvarů divize, v dalším na otázky bojové činnosti dělostřelectva v boji a operaci a jen v menší míře na otázky použití raketového vojska a jaderných zbraní. Tomu odpovídá tedy i podíl znalostí a zkušeností v plánování, organizaci a řízení prostředků raketového vojska a raketových jaderných úderů. Naopak, ve štábu RVD armády jsou otázky použití raketového vojska a jaderných zbraní otázkami základními. Tento rozpor v přípravě je nutné odstranit dříve, než k nasazení štábu divize jako záložního štábu RVD armády dojde.

Pokud jde o personální obsazení, sestavení záložního štábu RVD armády nebude obtížné, neboť všechny hlavní funkcionáře — prozatím s odhlédnutím od funkční povinnosti — štáb dělostřelecké divize má. Je nutné řešit velení zbytku štábu divize tak, aby byl schopen plnohodnotně pokračovat v plnění základního úkolu, tj. řízení brigád divize. Za možné řešení považují ponechat velitele divize, aby dále řídil divizi, a za základ nového štábu vzít skupinu příslušníků štábu divize s náčelníkem štábu a doplnit ji funkcionáři ze ZVS armády.

Záložní štáb RVD armády, jeho jádro, by tvořili tito funkcionáři štábu divize:

- náčelník štábu (1);
- příslušníci operační skupiny (2);
- náčelník průzkumu (1);
- příslušník organizační skupiny (1).

Z automobilní čtyř můžeme ve prospěch tohoto štábu vyčlenit po jednom osobním a štábním automobilu a jeden přívěs PV-5. Pokud jde o spojovací prostředky, předpokládám zprvu využití spojovací sítě vševojskové armády, v dalším nasazení prostředků štábu divize a sice jedné střední rádiové stanice pro spojení s armádními útvary a svazky RVD (typu R-118), jedné střední stanice pro velení těžké dělostřelecké brigádě a RVD divizí (typu R3AT).

4. Štáb dělostřelecké divize plní dílčí úkoly ve prospěch RVD armády (frontu)

Úloha štábu dělostřelecké divize v takovém případě je obdobná jako ad 2. s tím, že půjde o samostatné krátkodobé úkoly, které vyžadují jen menší část štábu divize nebo dokonce jen jednotlivé funkcionáře. Po zplánování a organizaci bude se zpravidla štáb divize podílet i na konkrétním řízení akce. Může jít např. o tyto úkoly:

— manévr útvarů a svazků RVD druhosledových svazů nebo svazků za nejrůznějším cílem (k protipřípravě, palebnému přepadu, dělostřelecké přípravě apod.);

— účast při převzetí jednotek, útvarů nebo svazků RVD (samostatných nebo v rámci vševojskových útvarů nebo svazků) do podřízenosti armády (frontu);

— vytvoření styčné skupiny a její vyslání ke spojenecké armádě státu Varšavské smlouvy nebo vyslání styčného důstojníka ke štábu RVD spojenecké armády.

Splnění takových a podobných úkolů můžeme těžko předem plánovat. Zpravidla jsou výsledkem vývoje konkrétní situace. Příprava na ně proto bude obtížná a jejich úspěšné splnění vyžaduje zejména profesionální zručnost všech příslušníků štábu dělostřelecké divize ve štábní práci, rychlou orientaci v nové situaci, operační přehled i odpovídající organizační schopnosti. Avšak to jsou vlastnosti, které se budou od příslušníků štábu divize (časté měnění podřízenosti i druhů úkolů) vyžadovat vždy. Proto nejlepší přípravou bude nepřetržitě získávání teoretických znalostí odborných i vševojskových, zdokonalování v praktické činnosti řízení vojsk, zejména získávání organizátorských zkušeností, zdokonalování znalostí ruského jazyka, získávání zběhlosti v plnění funkčních povinností při mobilizační přípravě apod.

Z uvedených příkladů možných akcí je vidět, že se na nich mohou podílet příslušníci všech složek štábu, včetně organizační skupiny, 8. skupiny, náčelníků druhů vojsk a příslušníků technických a týlových složek. Počet a vybavení bude v každém případě jiné, stejně jako materiálně technické vybavení. Vzhledem k tomu, že půjde o samostatné akce, bude nutné, aby skupinu řídil jeden z hlavních funkcionářů, nejlépe velitel divize.

* * *

Využití štábu dělostřelecké divize při decentralizovaném velení, tzn. v případě, kdy štáb nevytváří štáb ADS, je velmi široké. Za efektivní využití jeho odborné kapacity považují zejména plnění významných úkolů při hromadění dělostřelectva na armádním stupni velení a převzetí úkolů štábu RVD armády po jeho vyřazení. Avšak ani další uvedené možnosti nemůžeme podceňovat, neboť mohou přinést ve prospěch dělostřelectva řadu cenných poznatků, zkušeností, nových a progresivních aspektů a doporučení.

Navrhované směry využití štábu divize nevyčerpávají všechny možnosti, jistě se mohou vyskytnout další případy jeho zasazení ve prospěch všeho dělostřelectva armády nebo frontu.

Předpokladem úspěšného splnění základních a dalších úkolů štábem dělostřelecké divize však musí být:

- vysoká profesionální úroveň všech příslušníků štábu divize;
- dokonalá souhra štábu jako celku a to zejména při plnění úkolů se snížnými počty pracovníků;
- cílevědomá příprava štábu jako celku na možné úkoly při decentralizovaném velení již v mírových podmínkách a odpovědná příprava jednotlivých funkcionářů na takové úkoly.